

AINEKAART

Ainevaldkond: Keel ja kirjandus

Õppeaine: Kirjandus

Klass: 6.a klass

Õpetaja: Tomps

Ainetüüp: Kohustuslik õppeaine põhikoolis

Õpetamise aeg: 2022/23 õppeaasta

Õppekirjandus: Kirjanduse õpik (Jaak Urmet, Lauri Vanamölder), kirjanduse töövihik (Maret Varblas, Miina Leemets, Reeli-Alli Kaesvelt)

Vajalikud õppevahendid: õpik, töövihik, jooneline vihik, kirjatarbe, joonlaud

Õppesisu:

I trimester

SÕNAD TEEVAD TEKSTI

Mälestusi esimesest koolipäevast

Mats Traat, „Esimene koolipäev aastal 1945“

Kätlin Vainola, „Esimene koolipäev aastal 1985“

Tekstide võrdlemine. Kooli kirjeldamine. Omaloomingulise jutu kirjutamine enda esimesest koolipäevast. Segiaetud lõikude järjestamine. Luuletuste lugemine ja võrdlemine.

Uudisproosateostega tutvumine, trimestri jooksul loetava teose väljavalimine.

Ilmekad ja tabavad sõnad

Kirjakeelse ja murdekeelse luuletuse võrdlemine, murdekeelse luuletuse tõlkimine allika abil.

Mõisted: sünonüüm, stiilivärving, stiil, murdekeel. Vanasõnade lahtiseletamine. Eri stiilis kirjutamine.

Anton Tšehhov, „Hobuse nimi“

Lühikokkuvõtte tegemine tekstist. Sünonüümide võrdlemine – millised on stiilivärvinguga ja millised neutraalsed. Loo pealkirjastamine. Teksti kuulamine.

Sõnavara rikkus

Mõisted: epiteet, võrdlus, kordus, algriim, mõtteriim, isikustamine, pehmendatud ümberütlemine.

Epiteetide, võrdluste ja isikustamiste tekstist leidmine ja ise väljamõtlemine. Kujundlike lausete väljamõtlemine. Luuletuse korduste analüüs.

Juhan Jaik, „Kaarnakivi“

Teksti lähilugemine, teksti kõrval olevatele küsimustele vastamine. Kujundliku keele leidmine. Faktiivide äratundmine. Võlusõnade loomine, arutelu kaarnakivi võluvõime üle, toni kasutamishendi kirjutamine. Tegevusplaani koostamine. Mõistekaardi täitmine. Teksti põhjal skeemi täitmine. Fantaasiaraamatu kavandi tegemine.

Väljendada elamust või jutustada lugu

Haiku definitsioon, silbitamine ja kirjutamine. Valmi definitsioon ja tunnused. Valmi kuulamine, küsimustele vastamine. Allegoorilise tegelase väljamõtlemine. Info kogumine valmikirjaniku kohta, rühmades plakati kujundamine.

Ivan Krõlov, „Lohe“

Ivan Krõlov, „Elevant ja Mops“

Aisopos, „Konn, hiir ja kurg“

Jakob Tamm, „Punik“

Ivan Franko, „Rebane ja Rästas“

Teksti kohta küsimuste moodustamine. Tekstist allegooria ja kujundliku keele (võrdlused, epiteedid) leidmine. Kõrval- ja peategelaste eristamine. Teatmeteosest info leidmine. Teksti kohta küsimuste moodustamine.

Vaba rütmiga värsid

Vabavärsi ja riimilise luuletuse võrdlemine. Vabavärsi ja proosateksti võrdlemine.

Vabavärsi kirjutamine proosatekstiks ja vastupidi. Retsepti järgi luuletuse kirjutamine.

Lustakas luule

Mõisted: sõnamäng, akrostihhon, helijäljendus, piltluule. Helijäljenduse loomine ja sõnadesse panemine. Sõnamängu, akrostihhoni ja piltluuletuse kirjutamine. Toremaid luuletusi Luuletuse ümberjutustamine, pealkirjastamine ja analüüs. Luuletuse peast esitamine.

Kokkuvõte

Kordamisülesanded: õpitud mõistete seletamine, luuletusetüüpide meenutamine, lemmikluuletuse valimine.

INIMENE KUJUNDAB KULTUURI

Johannes Aavik – sõnameister

Keel kui pidevalt kujunev ja uuenev nähtus. Ise uute sõnade väljamõtlemine. Sõnaloome põhjused ja põhimõtted.

KIRJANIK LOOB MAAILMA

Väljamõeldud maailmad

Mõisted: ulmekirjandus, fantaasiakirjandus, teaduslik fantastika, õuduskirjandus, romaan, jutustus, lühijutt. Ulmekirjanduse eesmärkide üle arutlemine. Ulmekirjanduse alaliikide eristamine, mõistete selgitamine. Fantaasiajutu kirjutamine.

Robert Louis Stevenson, „Saare elanik“

Seiklusjutu mõiste. Seikluslike sündmuste leidmine tekstist. Loo jutustamine minavormis. Arutlemine loo sündmustiku üle. Teksti järgi maakaardi täiendamine. Aardekaardi joonistamine, aardejaht.

Christopher Paolini, „Ärkamine“

Ulmelise ja tõepärase tekstist väljatoomine. Tegelaste iseloomustamine. Vale väite leidmine. Teksti kohta küsitluse koostamine. Lõigu mõtte leidmine ja sõnastamine.

Diana Leesalu, „Mahajäetud maja“

Hirmsa loo jutustamine ja kuulamine. Põnevate kohtade leidmine ja ettelugemine. Loo tegelase edasise käekäigu üle fantaseerimine. Põnevusjutu kirjutamine kava järgi. Mis muudab teksti kõhedusttekitavaks või salapäraseks? Tegelaste kirjeldamine salapäraselt.

Thórarinn Leifsson, „Kellapomm Valli“

Mõisted: idee, teema, konflikt, tegevusliin, probleem, süžee. Mõttekaardiga tutvumine. Tegelase kirjeldamine. Teema aktuaalsuse hindamine. Teksti tegelaste käitumise hindamine, oma lahenduse leidmine. Klassiarutelu.

Edmund Niziurski, „Marek Pieguse seiklused“

Krimiloo tunnused, nende leidmine tekstist. Teksti sündmustiku üle arutlemine. Kuidas mina oleksin peategelase asemel käitunud? Oma lahenduskäigu väljamõtlemine ja selle põhjal jutu kirjutamine.

Henry Kuttner, „Kalmisturotid“

Mõisted: pingeline, tüüptegelane. Tekstist pingeliste kohtade leidmine. Peategelase väärtushinnangute üle arutlemine. Loole uue lõpu väljamõtlemine. Filmiprojekti kavandamine.

Lugemiskontroll – uudisproosa teos.

Joanne Kathleen Rowling „Harry Potter ja tarkade kivi“, John Ronald Reuel Tolkien „Kääbik“

Raamatutega tutvumine, loetava teose väljavalimine.

Toredaid luuletusi

Luuletuste ilmikas esitamine. Luuletuse põhjal koomiksi joonistamine ja jutu kirjutamine.

Luuletuste sisu üle arutlemine.

Kokkuvõte

Kordamisülesanded: lüinktekst, ristsõna, õpitu analüüs.

INIMENE KUJUNDAB KULTUURI

Eno Raud – superstaar

Väite põhjendamine näidete abil. Raamatututvustuse tegemine. Õigete pealkirjade leidmine Raamatukoi lehelt. Raamatukatkendi lugemine.

II trimester

RAAMATUST SAAB FILM

Kirjandus ja film

Mõisted: filmikeel, kaader, stseen. Filmi ja koomiksi võrdlemine. Filmikeele ja kirjanduskeele võrdlus. Piltloo koostamine.

Filme on igale maitsele

Mõisted: dokumentaalfilm, mängufilm, anima- ehk multifilm, komöödia, draama, põnevusfilm, märulifilm, sõjafilm, seiklusfilm, vestern, ulmefilm, fantaasiafilm, õudusfilm, muusikaline film, lastefilm. Filmižanrite erinevuste leidmine, arutelu, näidete toomine. Žanritunnused, nende leidmine filmitreileritest. Infootsing Filmiveebist ja selle põhjal tabeli täitmine. Reklaamplakati koostamine (?).

Joanne Kathleen Rowling, „Peletis kapis“

Filmikaadrite analüüs ja tekstiga võrdlemine. Filmilõigu vaatamine heliga ja helita. Filmi- ja raamatututvustuste võrdlemine. Teksti põhjal testi tegemine.

Ole Lund Kirkegaard, „Kummi-Tarzan“

Arutelu – peategelase ja tema isa vahelised suhted. Koolikiusamine – ümarlauavestluse lavastamine, kampaania lööklausete kirjutamine. Vaatepunkti vahetamine, sündmuste kirjeldamine. Filmitutvustuse ja tekstikatkendi võrdlemine. Teksti kohta küsimuste ja ülesannete väljamõtlemine.

Filmi tegijad

Filmitreileri analüüs, teksti põhjal tabeli täitmine. Infootsing filmitegijate kohta. Osatäitjate valimine, valiku põhjendamine. Filmi tegemise etapid.

Janno Põldma, „Pooltoonid“

Tekstist filmitegijate leidmine. Tekstikatkendis kirjeldatud filmi süžeesst jutustamine. Uudise kirjutamine. Näitlejaelu head ja halvad küljed. Lähilugemine, küsimustele vastamine. Kuidas raamatust sai film

Oskar Luts, „Kevade“

Film „Kevade“

Teksti põhjal lausete lõpetamine. Loo jätkamine. Info otsimine „Kevade“ filmi kohta. Filmikaardi täiendamine tegelaste dialoogiga. Filmistsenaariumi põhjal proosateksti kirjutamine.

Toremaid luuletusi

Luuletuste lugemine, valitud luuletuse põhjal ülesannete täitmine.

Kokkuvõte

Kaadrite põhjal filmi andmete kogumine.

INIMENE KUJUNDAB KULTUURI

Johannes Pääsuke – Eesti filmi isa

Eesti filmikunsti ajalugu, töö infoallikaga.

Toremaid jõulujutte ja -luuletusi

Kätlin Vainola, „Õpetajate jõulud“

Loo täiendamine ja jätkamine. Jõulutradsioonidest jutustamine.

Luuletused

Kirja kirjutamine luuletuse tegelasele. Uue aasta soovide ja tegevuste nimekirja koostamine.

Kokkuvõte

Kordamisülesanded. Eesti kultuuritegelaste ja nende teenete loetlemine. Vale väite leidmine.

Õpitule tagasiside andmine.

Lisalugemist

Tekstide lugemine, loetu üle arutlemine. Loo ümberjutustamine. Loo pealkirjastamine. Eri raamatu- ja filmižanrite tunnused.

Lugemiskontroll – „Harry Potter ja tarkade kivi“, „Käabik“.

Raamatu „Pál-tänava poisid“ tutvustus.

KIRJANDUS ASTUB LAVALE

Teatrietendus paberil

Mõisted: ilukirjandus, luule, proosa, näitekirjandus, dialoog, remark, vaatus, stseen, monoloog.

Teksti täiendamine remarkidega. Näite- ja proosakirjanduse erinevused. Proosateksti ümberkirjutamine näidenditekstiks.

Urmas Vadi, „Lendav laev“

Rollides lugemine. Tegelaste iseloomustamine ja võrdlemine. Draamateksti tunnuste leidmine. Endast tegelase rollis jutustamine. Tegelase käitumise üle arutlemine. Dialoogi kirjutamine. Remarkide väljamõtlemine.

Tekstist saab teatrietendus

Etenduse valmimise etapid, vajalikud inimesed. Mõisted: näidend, lavastus, etendus, dramaturg, lavastaja, rekvisiitor, makett, koreograaf. Teksti põhjal küsimustele vastamine, tekstist näidete toomine, teatritöötajate tööülesannete kirjeldamine. Teatri kodulehega tutvumine, töö ettekandmine.

Teatrimaja plaani joonistamine, mängukava koostamine.

Romaanist näidendiks

Ferenc Molnár, „Pál-tänava poisid“

Aare Toikka, „Pál-tänava poisid“

Draama- ja proosateksti võrdlus. Tegelaste iseloomustamine, võrdlemine, käitumise põhjendamise, oma arvamuse avaldamine. Tegelase monoloogi esitamine erineval moel. Proosateksti ümberkirjutamine draamatekstiks.

Eesti teatreid

Mõisted: ooper, operett, muusikal, ballett. Loetu põhjal tabeli täitmine. Rühmatöö – teatrielamuste kirjeldamine. Rühmatöö – miniuurimus.

Mihkel Ulman, „Kohkumatud lapsehoidjad“

Tekstist monoloogi leidmine. Tekstikatkendi lavastamine. Tabeli täitmine seriaalide põhjal.

Tegelaskõnest meelepärase tsitaadi leidmine. Intervjuu täiendamine küsimustega.

Toredaid luuletusi

Luuletuse esitamine peast. Luuletuse lavastamine. Intervjuuküsimuste koostamine.

Kokkuvõte

Kordamisülesanded, õpitud mõistete seletamine. Tegelasuku kostümeerimine. Funktsionaalne lugemine.

INIMENE LOOB VÄÄRTUSI

Voldemar Panso – mees nagu teater

Lütkade täitmine teksti põhjal. Kuuldud saate põhjal märkmete tegemine.

Lugemiskontroll – „Pál-tänava poisid“. Rühmatöö – tegelase tutvustamine.

III trimester

Christine Nöstlinger „Vahetuslaps“, Mark Twain „Tom Sawyeri seiklused“

Raamatute tutvustamine, trimestri jooksul loetava raamatu väljavalimine.

LUGEJA AVAB TEKSTI

Müüt kui kirjanduse läte

Friedrich Robert Faehlmann, „Loomine“

Mõisted: müüt, müütoloogia. Tundmatutele sõnadele vastete otsimine. Teksti kokkuvõtmine kavapunktidega. Maailmaloomismüütide tutvustamine (või nende lugemine klassis ja loetu tutvustamine teistele, rühmatöö). Maailmaloomismüüdi kirjutamine pildi põhjal.

INIMENE LOOB VÄÄRTUSI

Faehlmann ja Kreutzwald – Eesti rahvuseepose loojad

Valede väidete õigeks parandamine loetud teksti põhjal. Küsimusele teksti tsitaadiga vastamine. Linnakaartide uurimine, Kreutzwaldi- ja Faehlmanni-nimeliste tänavate uurimine. „Puulase ja tohtlase“ muinasjutu kuulamine, küsimustele vastamine.

LUGEJA AVAB TEKSTI

Rahvalaulud kaante vahel

Martti Haavia, „Ilmarinen taob Sampo“

Mõiste: rahvuseepos. Faehlmanni „Loomise“ ja „Kalevala lugude“ võrdlemine. Sampo joonistamine. „Kalevala“ ja „Kalevipoja“ kohta info otsimine internetist.

Ümberjutustatud regivärsid

Eno Raud, „Assamalla lahing. Teine teekond allmaailma“

Folklore lehelt Kalevipojaga seotud müütide leidmine ja nende põhjal kokkuvõtte kirjutamine. Regivärsi tõlkimine proosatekstiks. Lugemise etapid, juhitud lugemise meetod (lugemise eesmärgistamine, kujutuspildiga töötamine). Tundmatute väljendite seletamine teatmeteoste abil.

Ilukirjandustekst kui teabeallikas

Jelena Ozeretskaja, „Teine päev“

Õpikuteksti põhjal lünkade täitmine. Ise spordiala väljamõtlemine. Lugemistüübid (valiklugemine, süvalugemine, üldlugemine), lugemise eesmärgid. Teatmeteksti ja sama teemaga ilukirjandusteksti võrdlemine. Tundmatute väljendite seletamine teatmeteoste abil. Võistlusjuhise kirjutamine.

Päevikusse kirjutatud raamat

Anders Jacobsson, Sören Olsson, „Berti vägiteod“

Mõttekaardi täitmine. Tegelaste iseloomustamine, nende käitumise üle arutlemine. Tegelast matkiva päevikukatkendi kirjutamine. Blogi lugemine ja selle põhjal küsimustele vastamine. Tekstilõigu usutavuse üle arutlemine. Oma nimeloo jutustamine. Teksti vaatepunkt (minajutustaja, kõiketeadev jutustaja, erinevad vaatepunktid). Pilti peitunud tekst

Olimar Kallas, „Toomas ja krahv“

Tegelaste iseloomustamine piltide järgi. Kunstnikule juhendi kirjutamine. Koomiksiste populaarsus eri riikides – rühmaarutelu. Koomiksi ja proosateksti võrdlus. Koomiksi stseeni põhjal proosateksti kirjutamine. Lugemiselamuse pildiline kujutamine.

INIMENE LOOB VÄÄRTUSI

Edgar Valter – rohkem kui kunstnik

Sõnale „joonistama“ sünonüümide leidmine. Tsitaadi selgitamine ja põhjendamine. Pokumaa leheküljelt info otsimine.

LUGEJA AVAB TEKSTI

Toredaid luuletusi

Luuletuste lugemine. Linna- ja maaelu võrdlemine. Arutlemine tuleohutuse üle.

Kokkuvõte

Kordamisülesanded: mõistete leidmine, lünkteksti täitmine.

MINA JA...

Mina ja raha

Astrid Reinla, „Vari Jaagup“

Küsitlus taskuraha kulutamise kohta. Rahateemaliste vanasõnade tähenduse seletamine. Raha ja õnne vahelise seose üle arutlemine. Arutelu rahaahnuse teemal. Mina ja minu vanemad

Cathy Cassidy, „Pöörane“

Arutelu eelarvamuste teemal. Tegelaseks kehastumine, tegevusplaani koostamine.

Luuletuse tõlgendamine. Märksõnaskeemi täitmine. Mina ja teised

Christine Nöstlinger, „Esimene poolaeg Jasperiga“

Arutelu perereeglite ja sobimatu käitumise teemal. Teisest vaatepunktist kirja kirjutamine.

Õpilasvahetuse plussid ja miinused.

Mina ja sõprus

Mark Twain, „Tom Sawyeri seiklused“

Tegelastevahelise tüli lahendamine. Vabanduskirja ja SMS-i kirjutamine.

Mina ja loodus

Lauren St. John, „Valge kaelkirjak“

Looma kirjeldamine loetu põhjal. Infootsing õiglase kaubanduse ja Lõuna-Aafrika kohta.

Raadiosaate põhjal mõttekaardi täitmine.

Lugemiskontroll – „Vahetuslaps“ või „Tom Sawyeri seiklused“

Toremaid luuletusi

Luuletuste lugemine ja tõlgendamine. Arutelu: arvuti kasutamine, tervislik toitumine,

kaubanduskeskuses ajaveetmine. Iseenda ja vanemate lapsepõlve ajaveetmisvõimaluste võrdlemine.

Klassiarutelu tervisliku toitumise teemal.

Kokkuvõte

Kolme suhtlemisreegli koostamine.

INIMENE LOOB VÄÄRTUSI

Jaan Rannap – poiste, looduse ja spordi kirjanik

Õpikuteksti põhjal tabeli täitmine. Jutukatkendi kuulamine ja agasihvkaliku seletuskirja

kirjutamine. Tänapäeva ja nõukogude kooli võrdlemine vanemate ja vanavanemate abiga.

Toremaid luuletusi

Intervjueerimine. Luuletuse mõtte leidmine ja ümbersõnastamine. Meeleolu kirjeldamine. Salmi lisamine.

Kokkuvõte

Mõttekaardi koostamine mõiste „väärtaus“ kohta. Eesti kirjanduse suurkujude teemalise ettekande

tegemine rühmatööna. Tähtsate eestlaste nimekirja koostamine. Enda õpitulemuste hindamine.

Loetud palade ja kirjandustundide sisu meenutamine.

Lisalugemine

Õpitulemused:

Lugemine

* On läbi lugenud vähemalt neli eakohast ja erižanrilist väärtkirjanduse hulka kuuluvat tervikteost (raamatut);

* loeb eakohast erižanrilist kirjanduslikku teksti ladusalt ja mõtestatult, väärtustab lugemist; * tutvustab loetud kirjandusteose autorit, sisu ja tegelasi, kõneleb oma lugemismuljetest, elamustest ja -kogemustest.

Jutustamine

- * Jutustab tekstilähedaselt kavapunktide järgi või märksõnade toel;
- * jutustab mõttelt sidusa tervikliku ülesehitusega selgelt sõnastatud loo, tuginedes kirjanduslikule tekstile, tõsielusündmusele või oma fantaasiale;
- * jutustab piltteksti põhjal ja selgitab selle sisu.

Teksti tõlgendamine, analüüs ja mõistmine

Teose/loo kui terviku mõistmist toetavad tegevused

- * Vastab teksti põhjal koostatud küsimustele oma sõnadega või tekstinäitega;
- * koostab teksti kohta sisukava, kasutades küsimusi, väiteid või märksõnu;
- * leiab lõigu kesksed mõtted ja sõnastab peamõtte;
- * järjestab teksti põhjal sündmused, määrab nende toimumise aja ja koha;
- * kirjeldab loetud tekstile tuginedes tegelaste välimust, iseloomu ja käitumist, analüüsib nende omavahelisi suhteid, hindab nende käitumist, lähtudes üldtunnustatud moraalinormidest, võrdleb iseennast mõne tegelasega;
- * arutleb kirjandusliku tervikteksti või katkendi põhjal teksti teema, põhisündmuste, tegelaste, nende probleemide ja väärtushoiakute üle, avaldab ja põhjendab oma arvamust, valides sobivaid näiteid nii tekstist kui ka oma elust;
- * otsib teavet tundmatute sõnade kohta, teeb endale selgeks nende tähenduse.

Kujundliku mõtlemise ja keelekasutuse mõistmine

- * Tunneb ära ja kasutab enda loodud tekstides epiteete ja võrdlusi;
- * seletab õpitud vanasõnade ja kõnekäändude tähendust;
- * mõtestab luuletuse tähenduse iseenda elamustele ja kogemustele tuginedes.

Teose mõistmiseks vajaliku metakeele tundmine

- * Seletab oma sõnadega epiteedi, võrdluse, muistendi, muinasjutu, kõnekäänu ja vanasõna olemust.

Esitamine

* Esitab peast luuletuse, lühikese proosa- või rolliteksti, jälgides esituse ladusust, selgust ja tekstitäpsust.

Omalooming

* Kirjutab erineva pikkusega eriliigilisi omaloomingulisi töid, sh kirjeldavat ja jutustavat teksti.

Hindamise kirjeldus:

Hinnatakse tunnitööd, töölehtede täitmist ja koduseid ülesandeid. Lugemiskontrollides hinnatakse õpilaste arutlusoskust ja teose süžee tundmist (arvestuslikult).

Lugemiskontrollide ja muude suuremate hindeliste tööde täpse aja teatab õpetaja nii tunnis kui ka eKoolis. Lugemiskontrolli ajal puudunud õpilasel on võimalus sooritada töö 10 tööpäeva jooksul, leppides eelnevalt õpetajaga kokku järelevastamise aja. Hinnet „1“ või „2“ võib õpilane parandada kümne tööpäeva jooksul pärast lugemiskontrolli hinde teada saamist, leppides eelnevalt õpetajaga kokku töö parandamise aja. Parandustöö eest ei ole võimalik saada hinnet „5“.

Kokkuvõtva hinde kujunemine:

Trimestrihinne kujuneb trimestri jooksul saadud hinnetest.